

BELGISCHE SENAAAT

ZITTING 1969-1970.

7 JANUARI 1970.

Voorstel van wet tot wijziging van de wet van 16 maart 1964 betreffende het Gemeentefonds.

TOELICHTING

MIJNE HEREN,

De wet van 16 maart 1964 inzake het Gemeentefonds bepaalt :

— dat de dotatie van het Gemeentefonds wordt gevormd door 16,139 pct. van de directe belastingen door de Staat geïnd. Voor 1968 bedroeg de dotatie 12.330 miljoen frank.

— dat het Gemeentefonds in twee delen wordt gesplitst :

1) 37 pct. van de dotatie (4.562 miljoen frank in 1968) gaat naar het A-Fonds, bestemd voor de steden Antwerpen, Brussel, Gent en Luik;

2) 63 pct. van de dotatie (7.768 miljoen frank voor 1968) is bestemd voor de overige steden en gemeenten en wordt verdeeld tussen enerzijds het B-Fonds, waarvan alle steden en gemeenten een deel ontvangen en anderzijds twee speciale fondsen : het Hulpfonds en het Fiscaal Vereveningsfonds.

Het B-Fonds ontvangt 88 pct. van de 63 pct. Voor 1968 bedroeg dit 6.836 miljoen frank. De resterende 12 pct. (932 miljoen) gaat naar het Fiscaal Vereveningsfonds (70 pct. van de resterende 12 pct. of 653 miljoen in 1968) en het Hulpfonds (30 pct. van de rest 12 pct. of 280 miljoen frank voor 1968).

Het B-Fonds wordt omgeslagen naar rato van de gemeentebelangen, welke vastgesteld worden aan de hand van de netto-lasten per inwoner. De netto-lasten per inwoner worden bepaald aan de hand van « objectieve criteria » : het

SÉNAT DE BELGIQUE

SESSION DE 1969-1970.

7 JANVIER 1970.

Proposition de loi modifiant la loi du 16 mars 1964 relative au Fonds des communes.

DEVELOPPEMENTS

MESSIEURS,

La loi du 16 mars 1964 relative au Fonds des communes prévoit :

— que la dotation du Fonds des communes est alimentée par 16,139 p.c. des impôts directs perçus par l'Etat. Pour 1968, la dotation s'est élevée à 12.330 millions de francs.

— que le Fonds des communes est divisé en deux parties :

1) 37 p.c. de la dotation (4.562 millions de francs en 1968) constituent un Fonds A destiné aux villes d'Anvers, de Bruxelles, de Gand et de Liège;

2) 63 p.c. de la dotation (7.768 millions de francs pour 1968) sont destinés aux autres villes et communes et répartis entre, d'une part, le Fonds B dont toutes les villes et communes reçoivent une partie, et d'autre part, deux fonds spéciaux : le Fonds d'aide et le Fonds de compensation fiscale.

Le Fonds B obtient 88 p.c. des 63 p.c., ce qui représentait 6.836 millions de francs en 1968. Les 12 p.c. restants (932 millions) sont attribués au Fonds de compensation fiscale (à concurrence de 70 p.c., soit 653 millions en 1968) et au Fonds d'aide (à concurrence de 30 p.c., soit 280 millions de francs en 1968).

Le Fonds B est réparti au prorata des besoins communaux fixés en vertu des charges nettes par habitant. Les charges par habitant sont déterminées suivant des « critères objectifs » : le nombre de logements, le nombre de person-

aantal woongelegenheden, het aantal personen werkzaam in handelsinrichtingen op het grondgebied van de gemeente en de actieve bevolking werkzaam op het grondgebied van de gemeente. « Objectief » omdat deze criteria berusten op een wetenschappelijke basis.

Het Hulpfonds wordt door de Minister van Binnenlandse Zaken na advies van de raad van beheer van het Gemeentefonds, omgeslagen over de gemeenten wier financiële toestand bijzonder bezwaard is.

Het Fiscaal vereveningsfonds bezorgt aanvullende inkomsten aan gemeenten wier belastingvermogen verhoudingsgewijs lager ligt dan het gemiddelde van de klasse waarbij ze door deze wet zijn ingedeeld.

*
**

In een memorandum van de Economische Raad voor Vlaanderen dd. 4 juni 1969 werd vastgesteld dat de wijze van verdeling van de dotatie van het Gemeentefonds op basis van de criteria van de wet van 16 maart 1964 tot gevolg heeft dat Vlaanderen naar verhouding van zijn bevolkingcijfer minder ontvangt dan Wallonië en merkkelijk minder dan het arrondissement Brussel-Hoofdstad.

A-Fonds.

De Vlaamse steden Antwerpen en Gent ontvingen in 1967 uit het A-Fonds in verhouding met hun onderscheidene bevolkingcijfer een minder aandeel dan Luik en Brussel :

— Gent ontving 18 pct. voor een bevolking van 22 pct. of 4.757 frank per inwoner,

— Antwerpen 32 pct. voor een bevolking van 34 pct. of 5.475 frank per inwoner,

— Luik 22 pct voor een bevolking van 21 pct. of 5.835 frank per inwoner,

— Brussel 28 pct. voor een bevolking van 23 pct. of 6.704 frank per inwoner.

Indien voor het jaar 1967 het aandeel voor de vier steden in het A-Fonds verdeeld zou geweest zijn naar rato van hun respectieve bevolkingcijfer, dan zou Antwerpen 37 miljoen en Gent 144 miljoen meer ontvangen hebben.

B-Fonds.

Bij vergelijking van een reeks type-gemeenten, waarvan de ene gelegen is in Vlaanderen en de andere in Wallonië, wordt vastgesteld dat de gemeenten in Vlaanderen minder ontvangen.

Kortrijk ontving in 1966 met een bevolking van 45.310 inwoners 44 miljoen,wijl Charleroi met 24.895 inwoners 56 miljoen ontving;

Hasselt ontving met een bevolking van 38.773 inwoners 34 miljoen, wiji Namen met 32.621 inwoners 38 miljoen ontving;

nes travaillant dans des établissements commerciaux situés sur le territoire de la commune et la population active travaillant sur le territoire de la commune. Ces critères sont qualifiés d'« objectifs » parce qu'ils reposent sur une base scientifique.

Le Fonds d'aide est réparti par le Ministre de l'Intérieur, après avis du conseil d'administration du Fonds des communes, entre les communes dont la situation financière est particulièrement obérée.

Le Fonds de compensation fiscale assure un complément de recettes aux communes dont le potentiel fiscal est proportionnellement inférieur à la moyenne de la catégorie dans laquelle ces communes sont classées par cette loi.

*
**

Dans un mémorandum daté du 4 juin 1969, l'« Economische Raad voor Vlaanderen » (Conseil économique flamand) constate qu'en raison du fait que la répartition de la dotation du Fonds des communes est effectuée d'après les critères prévus par la loi du 16 mars 1964, la Flandre obtient, proportionnellement au chiffre de sa population, moins que la Wallonie et sensiblement moins que l'arrondissement de Bruxelles-Capitale.

Le Fonds A.

Les villes flamandes d'Anvers et de Gand ont reçu en 1967 du Fonds A, par rapport à leurs chiffres de population respectifs, une part moindre que Liège et Bruxelles :

— Gand s'est vu attribuer 18 p.c. pour une population représentant 22 p.c., soit 4.757 francs par habitant;

— Anvers 32 p.c. pour une population représentant 34 p.c., soit 5.475 francs par habitant;

— Liège 22 p.c. pour une population représentant 21 p.c., soit 5.835 francs par habitant;

— Bruxelles 28 p.c. pour une population représentant 23 p.c., soit 6.704 francs par habitant.

Si, pour l'année 1967, la part du Fonds A attribuée aux quatre villes l'avait été proportionnellement à leurs chiffres de population respectifs, Anvers aurait reçu 37 millions de plus et Gand 144 millions de plus.

Le Fonds B.

Si l'on compare une série de communes types, les unes situées en Flandre et les autres en Wallonie, l'on constate que la part attribuée aux communes de Flandre est moindre.

En 1966, Courtrai a reçu 44 millions pour une population de 45.310 habitants, tandis que Charleroi s'est vu attribuer 56 millions pour 24.895 habitants.

Hasselt, qui compte une population de 38.773 habitants, a reçu 34 millions et Namur 38 millions pour 32.621 habitants.

Genk ontving met een bevolking van 55.596 inwoners 38 miljoen, wyl Seraing met 40.937 inwoners 49 miljoen ontving.

Steeds rekening houdend met het aantal inwoners, wordt vastgesteld dat het aandeel van Vlaanderen in het B-Fonds lager ligt dan dat van Wallonië en dat van het arrondissement Brussel-Hoofdstad.

Zo ontving Vlaanderen in 1967 slechts 47 pct. van het B-Fonds voor een bevolking van 56 pct. of 580 frank per hoofd, terwijl Wallonië 36 pct. of 719 frank per hoofd ontving voor een bevolking van 34 pct. en het arrondissement Brussel-Hoofdstad 17 pct. of 1.173 frank per hoofd voor een bevolking van 10 pct.

Niettegenstaande het bedrag per inwoner van 1964 tot 1967 verhoogt, toch haalt Vlaanderen zijn achterstand niet op. Vlaanderen verhoogt zijn aandeel per inwoner in de beschouwde periode slechts met 115 frank terwijl in Wallonië het aandeel per inwoner toeneemt met 107 frank en in het arrondissement Brussel-Hoofdstad 158 frank.

Fiscaal Vereveningsfonds.

De Vlaamse gemeenten ontvingen in 1967 69,5 pct. van het Fiscaal Vereveningsfonds, dit wil zeggen 405 miljoen, tegenover 30,5 pct. voor de Waalse gemeenten (177 miljoen) en 0,2 pct. voor het arrondissement Brussel-Hoofdstad.

Deze situatie spruit voort uit het feit dat Vlaanderen het grootste aantal gemeenten met een laag kadastraal inkomen telt en het Fiscaal Vereveningsfonds een tegemoetkoming is voor de financieel armere gemeenten.

Hulpfonds.

Alhoewel voor de verdeling van het Hulpfonds criteria werden uitgewerkt, kan de Minister van Binnenlandse Zaken vrij oordelen over de uitkeringen in het kader van het Hulpfonds. De verdeling gebeurt voor het grootste deel op basis van het financieel deficit.

In 1967 ontving Vlaanderen 52 miljoen of 19 pct. van het Hulpfonds, Wallonië 175 miljoen (60 pct.) en het arrondissement Brussel-Hoofdstad 60 miljoen of 21 pct.

Bovendien werden er bij de toepassing van de waarborgclausule die vervat ligt in artikel 29 §§ 2 en 3 van de wet, ontvangstcomplementen ten bezware van het Hulpfonds toegekend aan de gemeenten, wier aandeel in het B-Fonds, eventueel verhoogd met het aandeel in het Fiscaal Vereveningsfonds, ten minste 5.000 frank lager lag dan de som van de aandelen welke voor 1962 in de vroegere fondsen en hun complementen bekomen werden.

In 1967 ontving Vlaanderen, op basis van deze clausule, 6 miljoen, Wallonië 51 miljoen en het arrondissement Brussel-Hoofdstad 12 miljoen.

Genk, dont la population s'élève à 55.596 habitants, a touché 38 millions, tandis que Seraing avec 40.937 habitants a reçu 49 millions.

Compte tenu toujours du nombre d'habitants, l'on constate que la part du Fonds B attribuée à la Flandre est inférieure à celle de la Wallonie et à celle de l'arrondissement de Bruxelles-Capitale.

Ainsi, la Flandre n'a reçu en 1967 du Fonds B que 47 p.c. pour une population représentant 56 p.c., soit 580 francs par personne, tandis que la Wallonie a reçu 36 p.c. pour une population représentant 34 p.c., soit 719 francs par personne et l'arrondissement de Bruxelles-Capitale 17 p.c. pour une population représentant 10 p.c. soit 1.173 francs par personne.

En dépit du fait que le montant par habitant a augmenté de 1964 à 1967, la Flandre ne rattrape pas son retard. Au cours de la période considérée, l'augmentation de la part de la Flandre n'a été que de 115 francs par habitant, tandis qu'en Wallonie, elle a atteint 107 francs et 158 francs dans l'arrondissement de Bruxelles-Capitale.

Le Fonds de compensation fiscale.

En 1967, les communes flamandes ont reçu 69,5 p.c. du Fonds de compensation fiscale, soit 405 millions, contre 30,5 p.c. pour les communes wallonnes (177 millions) et 0,2 p.c. pour l'arrondissement de Bruxelles-Capitale.

Cette situation résulte du fait que la Flandre compte le plus grand nombre de communes à faible revenu cadastral et que le Fonds de compensation fiscale constitue une intervention en faveur des communes défavorisées sur le plan financier.

Le Fonds d'aide.

Bien que des critères aient été élaborés pour la répartition du Fonds d'aide, le Ministre peut décider librement des subventions dans le cadre du Fonds d'aide. La répartition s'effectue en majeure partie sur la base du déficit financier.

En 1967, la Flandre s'est vu attribuer 52 millions, soit 19 p.c. du Fonds l'aide, la Wallonie 175 millions (60 p.c.) et l'arrondissement de Bruxelles-Capitale 60 millions (21 p.c.).

En outre, par suite de l'application de la clause de garantie prévue à l'article 29, §§ 2 et 3 de la loi, des compléments de recettes à charge du Fonds d'aide ont été accordés aux communes dont la part du Fonds B, éventuellement augmentée de la part du Fonds de compensation fiscale, était au moins de 5.000 francs inférieure à la somme des parts obtenues pour l'année 1962 des fonds antérieurs et de leurs compléments.

En 1967, la Flandre a obtenu 6 millions, la Wallonie 51 millions et l'arrondissement de Bruxelles-Capitale 12 millions en vertu de cette clause.

De verdeling tussen Vlaanderen, Wallonië en het arrondissement Brussel-Hoofdstad van de som van het B-Fonds, het Fiscaal Vereveningsfonds en het Hulpfonds (met inbegrip van de waarborgclausule vervat in artikel 29 § 2 en 3 van de wet) geeft voor 1967 de volgende aanwijzingen :

— Vlaanderen ontving 47,3 pct. voor een bevolking van 55,7 pct. of 673 frank per inwoner,

— Wallonië ontving 36,5 pct. voor een bevolking van 34 pct. of 851 frank per inwoner,

— arrondissement Brussel-Hoofdstad ontving 16,2 pct. voor een bevolking van 10,3 pct. of 1.251 frank per inwoner.

De Economische Raad voor Vlaanderen stelt derhalve vast dat de toepassing van de wet van 1964 op het Gemeentefonds een duidelijk verschil aantoonst tussen het aandeel dat Vlaanderen, Wallonië en het arrondissement Brussel-Hoofdstad bekomt uit het Gemeentefonds en dit ten nadele van Vlaanderen.

Hij opteert op grond van bovenstaande vaststellingen voor een voorafgaande uitsplitsing van het B-Fonds, het Hulpfonds en het Fiscaal Vereveningsfonds naar Vlaanderen, Wallonië en Brussel naar rato van de bevolkingscijfers en dit vóór dat de criteria van de wet worden toegepast.

De Raad onderstreept tenslotte dat indien in 1967 de som van het B-Fonds, het Hulpfonds en het Fiscaal Vereveningsfonds volgens bovenstaande verdelingswijze was verdeeld, de Vlaamse steden en gemeenten 592 miljoen meer zouden ontvangen hebben.

P. DE CLERCQ.

**

VOORSTEL VAN WET

EERSTE ARTIKEL.

Artikel 5 § 1, 2°, van de wet van 16 maart 1964 betreffende het Gemeentefonds wordt vervangen door de volgende bepaling :

« De resterende 63 pct., bestemd voor de overige gemeenten, wordt vooraf aan de toepassing van de criteria van deze wet, verdeeld tussen Vlaanderen, Wallonië en het arrondissement Brussel-Hoofdstad naar rato van de onderscheidene bevolkingscijfers van genoemde gebieden.

De in aanmerking te nemen bevolkingscijfers zijn deze van het kalenderjaar, dat als basis genomen werd voor de berekening van de in artikel 2 genoemde dotatie. »

ART. 2.

Artikel 5, § 2, wordt vervangen door de volgende bepaling :

La répartition entre la Flandre, la Wallonie et l'arrondissement de Bruxelles-Capitale du montant total du Fonds B, du Fonds de compensation fiscale et du Fonds d'aide (y compris la clause de garantie de l'article 29, § 2 et 3 de la loi) donne les résultats suivants pour l'année 1967 :

— la Flandre a reçu 47,3 p.c. pour une population représentant 55,7 p.c., soit 673 francs par habitant;

— la Wallonie a reçu 36,5 p.c. pour une population représentant 34 p.c., soit 851 francs par habitant,

— l'arrondissement de Bruxelles-Capitale a reçu 16,2 p.c. pour une population représentant 10,3 p.c., soit 1.251 francs par habitant.

L'« Economische Raad voor Vlaanderen » conclut dès lors que l'application de la loi de 1964 relative au Fonds des communes entraîne une nette différence entre la part obtenue du Fonds des Communes, respectivement par la Flandre, la Wallonie et l'arrondissement de Bruxelles-Capitale, et ce au détriment de la Flandre.

En se fondant sur les constatations précitées, il opte pour une répartition préalable à l'application des critères de la loi, du Fonds B, du Fonds d'aide et du Fonds de compensation fiscale, entre la Flandre, la Wallonie et Bruxelles, proportionnellement aux chiffres de leurs populations.

L'« Economische Raad voor Vlaanderen » souligne finalement que si, en 1967, le montant total du Fonds B, du Fonds d'aide et du Fonds de compensation fiscale avait été réparti suivant le mode décrit ci-dessus, les villes et les communes flamandes auraient reçu 592 millions de plus.

**

PROPOSITION DE LOI

ARTICLE PREMIER.

L'article 5, § 1er, 2°, de la loi du 16 mars 1964 relative au Fonds des Communes est remplacé par les dispositions suivantes :

« Les 63 p.c. restants destinés aux autres communes sont avant l'application des critères prévus par la présente loi répartis entre la Flandre, la Wallonie et l'arrondissement de Bruxelles-Capitale proportionnellement aux chiffres de leurs populations respectives.

» Les chiffres de population à prendre en considération sont ceux de l'année civile servant de base au calcul de la dotation prévue à l'article 2. »

ART. 2.

L'article 5, § 2, est remplacé par les dispositions suivantes :

« De onder § 1, 2° van dit artikel aldus bekomen bedragen worden in Vlaanderen, Wallonië en Arrondissement Brussel-Hoofdstad toegewezen voor 88 pct. aan een « B-Fonds » en voor 12 pct. aan een « Fiscaal Vereveningsfonds » en een « Hulpfonds », naar rato van respectievelijk 70 pct en 30 pct. »

ART. 3.

Artikel 6 wordt gewijzigd als volgt :

« De in artikel 5 genoemde Fondsen worden door de Minister van Binnenlandse Zaken overeenkomstig de onderstaande bepalingen omgeslagen. »

P. DE CLERCQ.
A. LAGAE.
M. DEQUEECKER.
W. JORISSEN.

« Les montants ainsi obtenus au § 1er, 2°, du présent article, sont attribués pour la Flandre, la Wallonie et l'arrondissement de Bruxelles-Capitale à concurrence de 88 p.c. à un « Fonds B », les 12 p.c. restants sont attribués à concurrence de 70 p.c. à un « Fonds de compensation fiscale » et à concurrence de 30 p.c. à un « Fonds d'aide ».

ART. 3.

L'article 6 est modifié comme suit :

« Les Fonds visés à l'article 5 sont répartis par le Ministre de l'Intérieur, conformément aux dispositions suivantes. »